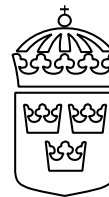


Regeringens proposition

2022/23:21



Ändrade konkurrensregler för vertikala avtal

Prop.
2022/23:21

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 november 2022

Ulf Kristersson

Ebba Busch
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till EU-rättsliga anpassningar av vissa svenska regler som gäller samarbeten mellan företag i olika handelsled, t.ex. mellan en tillverkare och en detaljist, s.k. vertikala avtal. Förslaget innebär att lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal anpassas till en ny EU-förordning, som ersätter förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden som löpte ut den 31 maj 2022. Anpassningens syfte är att samma materiella regler ska gälla för bedömningen av konkurrensbegränsande vertikala avtal, oavsett om svensk konkurrensrätt eller EU:s konkurrensrätt är tillämplig i det enskilda fallet.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 februari 2023.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal.....	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Konkurrenslagen	5
4.1	Konkurrenslagens tillämpningsområde	5
4.2	Övervakning och sanktioner.....	6
4.3	Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete	6
4.4	Undantag från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete.....	8
4.5	Förhållandet mellan konkurrenslagen och EU-rätten.....	9
5	Ändrade konkurrensregler för vertikala avtal	10
5.1	Lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal	10
5.2	Kommissionens förordning (EU) nr 330/2010.....	11
5.3	Kommissionens nya förordning	12
5.4	Förslag till ändring i lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal	13
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	15
7	Konsekvenser.....	16
8	Författningskommentar.....	17
Bilaga 1	Kommissionens förordning (EU) 2022/720 av den 10 maj 2022 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden	19
Bilaga 2	Sammanfattning av promemorian Ändrade konkurrensregler för vertikala avtal	29
Bilaga 3	Promemorians lagförslag.....	30
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna	31
Utdrag ur	protokoll vid regeringssammanträde den 17 november 2022	32

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2022/23:21

Regeringens förslag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6, 9 och 10. Dock ska i artikel 1 b och h ”artikel 101.1 i fördraget” och i artikel 2.2 ”artikel 101 i fördraget” ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)”. Vidare ska hänvisningar till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.

Föreslagen lydelse

3 §¹

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) 2022/720 av den 10 maj 2022 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6, 7, 10 och 11. Dock ska *uttrycket* ”artikel 101.1 i fördraget” i artikel 1 b och *k samt uttrycket* ”artikel 101.1 i fördraget” i artikel 2.2 ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)”. Vidare ska hänvisningar *i förordningen till undantaget i punkt 1 i artikel 2.2–4 och till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 2023.

2. Äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2023 för avtal som var i kraft den 1 februari 2023 och som vid den tidpunkten inte uppfyllde villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

Europeiska kommissionen antog den 10 maj 2022 förordning (EU) 2022/720 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden, bifogad som *bilaga 1*. Förordningen trädde i kraft den 1 juni 2022 och ersätter kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden som upphörde att gälla vid samma tidpunkt.

I svensk rätt kompletteras, för rent nationella förhållanden, förordning (EU) nr 330/2010 av lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal.

Inom Näringsdepartementet har promemorian Ändrade konkurrensregler för vertikala avtal tagits fram. I promemorian lämnas förslag till de lagändringar som krävs för att anpassa svensk rätt till förordning (EU) 2022/720. Promemorian har remissbehandlats. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 2* och dess lagförslag finns i *bilaga 3*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissvaren finns tillgängliga i Näringsdepartementet (N2022/00843).

Lagrådet

Lagförslaget är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande över förslaget.

4 Konkurrenslagen

4.1 Konkurrenslagens tillämpningsområde

Konkurrenslagen (2008:579) har till ändamål att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens i fråga om produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. Konkurrenslagen avser att generellt skydda samhällsekonomin och konsumenterna. Lagen är tillämplig på alla företag i hela näringslivet och i fråga om all produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. Själva företagsbegreppet utgör emellertid en viss begränsning av tillämpningsområdet.

Konkurrenslagen bygger i huvudsak på den konkurrensrättsliga förbudsprincipen. Principen innebär att vissa konkurrensbegränsningar i sig är skadliga och därför ska vara förbjudna. Lagens materiella bestämmelser är i huvudsak utformade med EU-rätten som förebild. Avsikten är att konkurrenslagen i materiellt hänseende ska likna EU-rättens konkurrensregler så mycket som möjligt, jfr propositionerna Ny konkurrenslagstiftning (prop. 1992/93:56 s. 19) och Ny konkurrenslag m.m. (prop. 2007/08:135 s. 182). Det innebär att EU-domstolens praxis har betydelse för lagens tillämpning.

De materiella bestämmelserna i konkurrenslagen är inriktade på att motverka tre slag av åtgärder som kan skada konkurrensens effektivitet, nämligen gemensamma förfaranden som omfattar flera aktörer på marknaden (2 kap. 1 §, förbud mot konkurrensbegränsande samarbete), ensidiga förfaranden (2 kap. 7 §, förbud mot missbruk av dominerande ställning) och strukturella åtgärder (4 kap. 1 §, förbud mot företagskoncentrationer). Konkurrenslagen innehåller också en regel som gör det möjligt att pröva konkurrenskonflikter som uppstår när staten, en kommun eller en region säljer varor och tjänster på marknaden i konkurrens med privata aktörer (3 kap. 27 §, förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet). Den regeln kompletterar förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete respektive missbruk av dominerande ställning.

4.2 Övervakning och sanktioner

Det är i första hand Konkurrensverket som har till uppgift att vaka över att konkurrenslagen följs. Konkurrensverket kan exempelvis ålägga företag att upphöra med överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete eller missbruk av dominerande ställning (3 kap. 1 §). Även företag som berörs av sådana överträdelser har vissa möjligheter att ansöka om förbud i domstol (3 kap. 2 §). Vid uppsåtliga eller oaktsamma överträdelser av förbuden kan Konkurrensverket besluta om konkurrens-skadeavgift (3 kap. 5 §).

Ett företag som uppsåtligen eller av oaktsamhet överträder något av förbuden kan förpliktas att ersätta den skada som därigenom uppkommer. Bestämmelser om skadestånd finns i konkurrensskadelagen (2016:964).

4.3 Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete

Förbudet i 2 kap. 1 § konkurrenslagen

Enligt 2 kap. 1 § första stycket konkurrenslagen är, om inte annat följer av lagen, avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat. I paragrafens andra stycke ges exempel på avtal som typiskt sett är konkurrensbegränsande. Här nämns bl.a. avtal som innebär att försäljningspriser fastställs, produktion begränsas eller kontrolleras och marknader delas upp. Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete har sin motsvarighet i artikel 101.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Avtalskriteriet

För att samarbetsförbudet i konkurrenslagen ska vara tillämpligt krävs, i likhet med vad som gäller enligt EU-rätten, någon form av överenskommelse mellan två eller flera företag, det s.k. avtalskriteriet. Ett avtal kan ha formen av såväl formellt bindande muntliga eller skriftliga överenskommelser mellan två eller flera företag som arrangemang där ett

företag gentemot ett annat frivilligt åtar sig att begränsa sin frihet att agera på marknaden.

I 1 kap. 6 § konkurrenslagen föreskrivs att vad som sägs om avtal i lagen också ska tillämpas på beslut av en sammanslutning av företag och samordnade förfaranden av företag. Med ett beslut av en sammanslutning av företag avses exempelvis beslut av en branschförening där föreningens stadgar ger möjlighet att styra företagets beteende på marknaden. Även beslut som innebär rekommendationer att agera på ett visst sätt hör hit liksom en företagssammanslutnings faktiska agerande.

Ett samordnat förfarande innebär att två eller flera företag utan direkt avtal tillämpar ett visst förfarande i samförstånd. Samförståndet behöver inte ha uppkommit genom uttryckliga muntliga eller skriftliga förklaringar. För att det ska vara fråga om ett samordnat förfarande krävs att direkta eller indirekta kontakter mellan företagen har förekommit. Det är alltså fråga om ett förfarande mellan företag som medvetet ersätter den fria konkurrensens risker med ett inbördes samarbete.

Konkurrensbegränsningskriteriet

Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete träffar endast samarbete mellan företag som har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen på marknaden. Ett samarbete vars syfte är konkurrensbegränsande är förbjudet i sig. Det krävs i ett sådant fall inte att samarbetets effekter på marknaden påvisas. Om avtalet i sig inte har ett konkurrensbegränsande syfte, får det i stället bedömas om avtalet har ett sådant resultat. Vad som är resultatet av en konkurrensbegränsning avgörs i det enskilda fallet efter ett s.k. konkurrenstest, dvs. en närmare prövning av avtalets faktiska eller potentiella påverkan på konkurrensen på den relevanta marknaden.

Märkbarhetskriteriet

För att ett konkurrensbegränsande förfarande ska omfattas av förbudet krävs att det begränsar konkurrensen på ett märkbart sätt. Vid bedömningen har företagets marknadsandelar betydelse. Beräkningen av ett företags marknadsandel förutsätter att den relevanta marknaden avgränsas. Av praxis framgår att avtal mellan konkurrenter som har till syfte att fastställa priser eller att begränsa produktion eller försäljning eller att dela upp marknader eller inköpskällor i princip alltid är märkbart konkurrensbegränsande, oavsett företagets marknadsandelar. Även andra omständigheter än företagets storlek och marknadsandelar kan beaktas vid bedömningen av om ett samarbete begränsar konkurrensen på ett märkbart sätt.

Civilrättslig ogiltighet

I konkurrenslagen finns bestämmelser som innebär att avtal eller avtalsvillkor som är förbjudna enligt 2 kap. 1 § är civilrättsligt ogiltiga (2 kap. 6 §). Det betyder att avtalet eller villkoret inte kan göras gällande. En bestämmelse med motsvarande innehåll finns i artikel 101.2 i EUF-fördraget.

4.4 Undantag från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete

Undantag i enskilda fall

I 2 kap. 2 § konkurrenslagen finns ett generellt undantag från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete. Av paragrafen framgår att förbudet inte gäller för ett avtal som

1. bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande,
2. tillförsäkrar konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås,
3. bara ålägger de berörda företagen begränsningar som är nödvändiga för att uppnå målet i punkten 1 ovan, och
4. inte ger de berörda företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.

Paragrafen motsvarar artikel 101.3 i EUF-fördraget. I likhet med vad som gäller inom EU-rätten måste samtliga de villkor som anges i paragrafen vara uppfyllda för att undantaget ska gälla. Företagen själva är skyldiga att bedöma om deras avtal eller de förfaranden som de deltar i är förenliga med konkurrensreglerna.

Gruppundantag

De särskilda gruppundantagslagarna

Från förbudet i 2 kap. 1 § konkurrenslagen mot konkurrensbegränsande samarbete gäller enligt 2 kap. 3 § första stycket konkurrenslagen undantag för sådana grupper av avtal (gruppundantag) som avses i

1. lagen (2008:580) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om viss taxisamverkan,
2. lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal,
3. lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal,
4. lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling,
5. lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn, och
6. lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om tekniköverföring.

Innebörden av ett gruppundantag är att vissa typer av avtal generellt undantas från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete. En stor andel av de avtal som faller under bestämmelsen om undantag i 2 kap. 2 § konkurrenslagen torde omfattas av olika gruppundantag.

Genom gruppundantaget får parterna i avtalet ett skydd mot ingripanden så länge som villkoren för undantag är uppfyllda. Regler av det slaget finns också inom EU-rätten där kommissionen bemyndigats att utfärda förordningar om gruppundantag från förbudet i artikel 101.1 i EUF-

fördraget. Samtliga svenska gruppundantag, förutom det som avser taxisamverkan, har EU-rättslig motsvarighet i förordningar som kommissionen har meddelat.

Ett gruppundantag påverkar inte tillämpningen av förbudet mot missbruk av dominerande ställning i 2 kap. 7 § konkurrenslagen. Motsvarande principer tillämpas även inom EU:s konkurrensrätt.

Återkallelse av gruppundantag

Om ett enskilt avtal enligt någon av de lagar som räknas upp i 2 kap. 3 § första stycket konkurrenslagen är undantaget från förbudet i 1 § men avtalet har följder som är oförenliga med 2 §, får Konkurrensverket besluta att avtalet inte ska omfattas av gruppundantaget. Detta framgår av paragrafens andra stycke. Innebörden av ett sådant beslut är att parterna i avtalet inte åtnjuter det skydd mot ingripande som gruppundantaget ger, t.ex. i form av ett åläggande enligt 3 kap. 1 § konkurrenslagen.

Motsvarande bestämmelser gäller även inom EU-rätten för avtal som omfattas av någon förordning om gruppundantag som beslutats av kommissionen. Av artikel 29.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (nu artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget) följer att Konkurrensverket kan återkalla ett undantag för ett avtal som omfattas av en förordning om gruppundantag som kommissionen har meddelat.

4.5 Förhållandet mellan konkurrenslagen och EU-rätten

Konkurrenslagen är, som nämnts tidigare, utformad med EU-rätten som förebild. Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete har sin förebild i artikel 101 i EUF-fördraget.

En förutsättning för att tillämpa artikel 101 i EUF-fördraget är att handeln mellan medlemsstaterna kan påverkas. Detta samhandelskriterium har tolkats vidsträckt, vilket innebär att det räcker att påverkan på samhandeln är potentiell. Till följd av detta begränsar kriteriet inte EU-rättens tillämpning på samarbeten mellan företag särskilt påtagligt. Kommissionen har redovisat de principer för tolkningen som har utarbetats av unionsdomstolarna i tillkännagivandet Riktlinjer om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 och 82 i fördraget (nu artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, EUT C 101, 27.4.2004, s. 81).

När det gäller tillämpningen av EU:s konkurrensrätt är en av de viktigaste rättsakterna rådets förordning (EG) nr 1/2003. Av artikel 3 i förordningen följer att det för Konkurrensverket och domstolarna finns en skyldighet att tillämpa artikel 101 i EUF-fördraget, om nationell konkurrensrätt tillämpas på avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU. Det innebär att när en svensk domstol tillämpar t.ex. 2 kap. 1 § konkurrenslagen på ett avtal mellan två företag som kan påverka handeln mellan medlemsstater, är domstolen också skyldig att tillämpa artikel 101 i EUF-fördraget.

Förordningen bygger på parallella kompetenser. Kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna inom EU har behörighet att tillämpa förbudet i artikel 101 i EUF-fördraget fullt ut beträffande avtal och förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna. I förordningen finns bestämmelser som syftar till att garantera en enhetlig tillämpning av unionens konkurrensregler. Ytterst visar sig detta genom att kommissionen med stöd av artikel 11 kan frånta medlemsstaternas konkurrensmyndigheter deras behörighet att tillämpa förbudet i ett visst fall. Av artikel 16 framgår dessutom att nationella domstolar är bundna av kommissionens avgöranden i enskilda fall.

I förordningen finns regler om samarbete och kompetensfördelning mellan de nationella konkurrensmyndigheterna, domstolarna och kommissionen. Förordningen innehåller också de grundläggande reglerna om förfarandet vid kommissionen, dess utredningsbefogenheter och sanktionsmöjligheter.

EU-förordningar är direkt tillämpliga i medlemsstaterna från den dag de träder i kraft. De behöver därför inte omsättas nationellt för att kunna tillämpas av nationella myndigheter och få effekt för enskilda.

5 Ändrade konkurrensregler för vertikala avtal

5.1 Lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

Som anges ovan föreskrivs i 2 kap. 3 § första stycket konkurrenslagen att sådana grupper av avtal som avses i lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal är undantagna från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 § konkurrenslagen.

Lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal är enligt 1 § tillämplig på avtal som ingås mellan två eller flera företag vilka, inom ramen för avtalet, är verksamma i olika led i en produktions- eller distributionskedja, och som avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av vissa varor eller tjänster. Dessa avtal mellan företag i olika handelsled kallas vertikala avtal. Avtal som ingås mellan företag i samma handelsled, dvs. avtal mellan konkurrenter, kallas i allmänhet horisontella avtal. Avtal mellan konkurrerande företag omfattas i princip inte av lagen.

I 1 kap. 6 § konkurrenslagen jämställs avtal med beslut av en sammanlutning av företag och samordnade förfaranden mellan företag. Även sådana beslut och förfaranden omfattas av lagen om gruppundantag.

Bestämmelser som undantar vertikala konkurrensbegränsande avtal från förbudet i 2 kap. 1 § konkurrenslagen finns i 2 § lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal. Bestämmelserna innebär att undantag endast gäller för sådana avtal som uppfyller förutsättningarna för undantag i 2 kap. 2 § konkurrenslagen. Vidare finns en hänvisning till bestämmelsen i 2 kap. 3 § konkurrenslagen som innebär att Konkurrens-

verket i ett visst fall kan återkalla undantaget för ett enskilt avtal om avtalet har följder som är oförenliga med det generella undantaget i 2 kap. 2 §. Trots att ett avtal omfattas av det skydd mot ingripanden som gruppundantaget ger, kan undantaget alltså återkallas om avtalet exempelvis inte bidrar till att förbättra distributionen av varor eller tjänster eller att konsumenterna inte tillförsäkras en skälig andel av den vinst som uppstår genom avtalet.

De närmare förutsättningarna för att ett avtal ska omfattas av lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal återfinns i förordning (EU) nr 330/2010. I 3 § lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal finns också vissa lagtekniska anpassningar av förordningens bestämmelser.

För det fall ett vertikalt avtal inte uppfyller förutsättningarna för att omfattas av gruppundantaget får en prövning av avtalet ske på sedvanligt sätt, först mot kriterierna för förbud i 2 kap. 1 § konkurrenslagen och därefter mot undantaget i 2 kap. 2 § samma lag. Att avtalet inte omfattas av gruppundantaget innebär alltså inte att avtalet är eller presumeras vara förbjudet enligt 2 kap. 1 §. Det betyder t.ex. att Konkurrensverket har bevisbördan för att avtalet omfattas av förbudet och att företaget har bevisbördan för att avtalet omfattas av undantaget.

5.2 Kommissionens förordning (EU) nr 330/2010

Som nämns ovan regleras de närmare förutsättningarna och villkoren för att ett avtal mellan två företag i olika handelsled ska omfattas av lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal i förordning (EU) nr 330/2010. Förordningen är tidsbegränsad och upphörde att gälla den 31 maj 2022. Nedan görs en kortfattad genomgång av de artiklar som är av betydelse för tillämpningen av gruppundantagslagen.

I artikel 1 finns vissa definitioner. Av artikel 2.2 framgår att förordningen, utöver vertikala konkurrensbegränsande avtal eller samordnade förfaranden mellan företag, även är tillämplig på vertikala avtal som ingås av en företagssammanslutning som uppfyller vissa villkor. I artikel 2.3 behandlas i vilken utsträckning gruppundantaget omfattar överlåtelse eller användning av immateriella rättigheter. Enligt artikel 2.4 ska vertikala avtal mellan konkurrerande företag inte omfattas av gruppundantaget med två undantag som gäller avtal mellan företag där den ena parten är verksam både som tillverkare och återförsäljare och den andra parten är verksam som återförsäljare. I artikel 2.5 sägs slutligen att förordningen inte ska tillämpas på vertikala avtal som omfattas av någon annan förordning om gruppundantag om inte annat föreskrivs i en sådan förordning. Föreskrifter av det slaget finns i kommissionens förordningar om tekniköverföring, forsknings- och utvecklingsavtal och specialiseringsavtal.

Förordningen, som är relativt teknisk till sin natur, uppställer i artikel 3 och 4 flera krav som måste vara uppfyllda för att ett avtal ska omfattas av gruppundantaget. I huvudsak innebär kraven att parternas marknadsandel inte får överstiga 30 procent på den relevanta marknaden där de säljer eller köper de varor eller tjänster som omfattas av avtalet (artikel 3) och att avtalet inte får innehålla vissa särskilt allvarliga begränsningar, en s.k.

svart lista (artikel 4). Det är fråga om begränsningar som i allmänhet kan antas leda till skada för konkurrensen. Som exempel kan nämnas att gruppundantaget inte gäller för avtal som syftar till att upprätthålla priserna i detaljhandeln, dvs. som begränsar köparens möjligheter att bestämma försäljningspriset. Den svarta listan är försedd med flera reservationer och inskränkningar.

Om ett vertikalt avtal inte uppfyller dessa krav faller avtalet utanför gruppundantaget. Parterna i avtalet åtnjuter därmed inte det skydd som gruppundantaget ger. Som anges ovan innebär detta dock inte att avtalet är förbjudet, utan parterna måste ta ställning till om avtalet bl.a. uppfyller de villkor för undantag som finns i 2 kap. 2 § konkurrenslagen.

I kommissionens förordning föreskrivs i artikel 5 att vissa skyldigheter inte omfattas av gruppundantaget, en s.k. grå lista. Konkurrensklausuler med obegränsad varaktighet eller som överstiger fem år är med något undantag ett exempel på en skyldighet som inte omfattas av undantaget. Den grå listan är försedd med flera reservationer och inskränkningar.

Att en skyldighet inte omfattas av gruppundantaget innebär att avtalet kan angripas på konkurrensrättslig grund såvitt avser just den skyldigheten. Avtalet i övrigt omfattas dock av gruppundantaget, förutsatt att övriga krav i förordningen är uppfyllda.

Som framgår ovan är företagens marknadsandel av väsentlig betydelse för bedömningen av om avtalet omfattas av gruppundantaget eller ej. Artikel 7 i förordningen innehåller detaljerade bestämmelser om hur marknadsandelarna ska fastställas och vad som gäller för gruppundantagets tillämpning om tröskelvärde på 30 procent senare överskrids. I artikel 8 finns en specialregel som gäller vid beräkning av omsättning för företagssammanslutningar.

5.3 Kommissionens nya förordning

Den nya förordningen bygger på förordning (EU) nr 330/2010. Huvuddragen i den nya förordningen beskrivs i det följande. Här uppmärksammas också de huvudsakliga förändringar som föreslås gälla för vertikala konkurrensbegränsande avtal.

Artikel 1 innehåller definitioner av uttryck och begrepp som används i förordningen. I förhållande till den tidigare gällande förordningen har några nya definitioner lagts till. Det gäller onlinebaserade förmedlingstjänster, exklusivt distributionssystem, aktiv och passiv försäljning och begränsning av sådan försäljning. De nya definitionerna finns i artikel 1 e, h och l–m.

I artikel 2.1 förklaras att artikel 101.1 i EUF-fördraget inte är tillämplig på vertikala avtal i den mån de innehåller vertikala begränsningar. Vidare anges i artikeln vilka vertikala avtal som omfattas av gruppundantaget. För att ett vertikalt avtal ska omfattas gäller som huvudregel att det ingås mellan företag som är verksamma i olika handelsled, t.ex. mellan en tillverkare och en detaljist. Det finns vissa undantag från den regeln som innebär att gruppundantaget även omfattar vertikala avtal som ingås mellan företag som konkurrerar i distributionsledet. Som exempel kan nämnas att leverantören är både tillverkare och distributör av varor, medan

köparen enbart är distributör och inte konkurrerar i tillverkningsledet. Den nya förordningen omfattar även avtal som grossister eller importörer, som är återförsäljare av varor, ingår med en konkurrerande återförsäljare som inte konkurrerar i tillverknings- grossist- eller importleden. Den nya förordningen innehåller motsvarande regler för tjänster. Bestämmelserna finns i artikel 2.4–6 i den nya förordningen.

Den nya förordningens bestämmelser om marknadsandelströsklar i artiklarna 3 och 8 överensstämmer i huvudsak med förordning (EU) 330/2010. Följderna av att marknadsandelen om 30 procent senare överskrids har dock lättats upp något, vilket framgår av artikel 8 d.

Den svarta listan i den nya förordningen finns i artikel 4. Listan är mer detaljerad än den som finns i förordning (EU) nr 330/2010. Den innehåller särskilda bestämmelser om vilka begränsningar som inte accepteras i avtal som gäller för olika distributionssystem, t.ex. för ett exklusivt distributionssystem. Vad som närmare gäller för olika distributionssystem regleras i artikel 4 b–d.

Den grå listan som finns i artikel 5 har i huvudsak samma innehåll som tidigare. Listan har dock kompletterats i artikel 5.1 d med en bestämmelse som gäller skyldigheter som finns i avtal om köp av onlinebaserade förmedlingstjänster.

I artikel 7 finns bestämmelser som får tillämpas om parallella nät av liknande vertikala begränsningar omfattar mer än 50 procent av en relevant marknad. Artikel 9 ger kommissionen vissa möjligheter att genom förordning förklara att gruppundantagsförordningen inte ska tillämpas på vertikala avtal som innehåller särskilda begränsningar avseende den marknaden. Artikel 9 innehåller bestämmelser om beräkning av omsättning för företagssammanslutningar.

I övergångsbestämmelserna till den nya förordningen föreskrivs i artikel 10 att förbudet i artikel 101.1 i EUF-fördraget inte ska gälla från och med den 1 juni 2022 till och med den 31 maj 2023 i fråga om avtal som redan är i kraft den 31 maj 2022 och som inte uppfyller de villkor för undantag som anges i förordningen, men som den 31 maj 2010 uppfyller de villkor för undantag som anges i förordning (EU) nr 330/2010.

Av artikel 11 framgår att förordningen träder i kraft den 1 juni 2022 och att den upphör att gälla den 31 maj 2034.

5.4 Förslag till ändring i lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

Regeringens förslag: Hänvisningen i lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal till kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 ska ersättas med en hänvisning till den nya förordningen, med undantag för artiklarna 2.1, 6, 7, 10 och 11 i den förordningen. I de fall den nya förordningen hänvisar till artikel 101 respektive 101.1 i EUF-fördraget ska hänvisningen i stället avse 2 kap. 1 § konkurrenslagen. När det i den nya förordningen hänvisas till undantaget i punkt 1 i artikel 2.2–4 och till undantaget i artikel 2 ska hänvisningarna avse 2 § i förening med 1 § lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag, men bestämmelsen formuleras något annorlunda.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig tillstyrker eller har inget att invända mot promemorians förslag. Såväl *Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen)* som *Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen)* och *Konkurrensverket* pekar på att hänvisningarna till artiklar i EU-förordningen behöver ses över eftersom numreringen har ändrats jämfört med det utkast till förordning som åtföljde promemorian vid remitteringen. Patent- och marknadsdomstolen anför därutöver att det kan övervägas om artikel 6 i den nya förordningen ska undantas från lagens tillämpning. Konkurrensverket lämnar samma synpunkt och anför att artikel 6 första stycket, liksom artikel 7, berör kommissionens befogenheter. Artikel 6 andra stycket, anför verket vidare, berör visserligen medlemsstaternas konkurrensmyndigheters befogenheter men då bara i förhållande till tillämpningen av artikel 101 i EUF-fördraget. Därutöver anför verket att sista meningen i 2 § första stycket i lagen synes överflödigt och bör tas bort.

Skälen för regeringens förslag: Ett system med gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal har tillämpats i svensk rätt sedan 1993 och bedöms ha fungerat väl. Den nu gällande lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal bygger på förordning (EU) nr 330/2010. Förordningen har genom en hänvisning i lagen gjorts tillämplig på avtal som omfattas av konkurrenslagen. När förordningen nu ersätts av en ny förordning bör motsvarande anpassning av svensk rätt i stället ske till den nya förordningen.

När det gäller anpassningen av lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal till den nya förordningen bör följande noteras. I artikel 2.1 i den nya förordningen förklaras att förbudet i artikel 101.1 i EUF-fördraget inte är tillämpligt på vertikala avtal om inte något annat följer av förordningen. För svensk del följer det av 2 § i förening med 1 § att vertikala konkurrensbegränsande avtal som uppfyller villkoren i förordningen är undantagna från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 § konkurrenslagen. Därmed har artikel 2.1 i den nya förordningen, på samma sätt som i dag, inte någon betydelse för tillämpningen av lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal. Detsamma gäller bestämmelsen i artikel 7 som upplyser om att kommissionen i en förordning kan förklara att den nya förordningen inte ska tillämpas i vissa fall.

I den nya förordningen finns en upplysningsbestämmelse, artikel 6, om återkallelse i enskilda fall som hänvisar till artikel 29 i förordning (EG) nr 1/2003. Bestämmelsen tillkom i den slutliga lydelsen av förordningen. Regeringen instämmer med *Patent- och marknadsdomstolen* och *Konkurrensverket* i att bestämmelsen saknar betydelse för tillämpningen av lagen om gruppundantag för konkurrensbegränsande vertikala avtal. Den bör därför undantas från den lagens tillämpningsområde.

Den nya förordningens bestämmelser om övergångsperiod och giltighetstid i artiklarna 10 och 11 har inte heller någon betydelse för lagens tillämpning. Sammantaget innebär detta att hänvisningen i lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal till förordning (EU) nr 330/2010 bör ersättas med en hänvisning till den nya

förordningen, med undantag för artiklarna 2.1, 6, 7, 10 och 11. Prop. 2022/23:21
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser behandlas i avsnitt 5.

Vidare finns det i den nya förordningen hänvisningar till artikel 101.1 respektive artikel 101 i EUF-fördraget. Dessa bör på samma sätt som i dag ersättas med en hänvisning till 2 kap. 1 § konkurrenslagen. Slutligen innehåller den nya förordningen hänvisningar till undantaget i punkt 1 (dvs. artikel 2.1) och undantaget i artikel 2. Dessa hänvisningar bör avse 2 § i förening med 1 § lagen om gruppundantag för konkurrensbegränsande vertikala avtal.

Konkurrensverket anför att 2 § första stycket sista meningen i lagen framstår som överflödigt och bör tas bort. Regeringen är inte lika övertygad om den saken. Meningen har införts i bestämmelsen på förslag av Lagrådet (se prop. 2007/08:135, s. 458) och under alla förhållanden saknas beredningsunderlag för att göra en sådan ändring i detta lagstiftningsärende.

Syftet med den föreslagna anpassningen till kommissionens nya förordning är att företag verksamma på marknaden ska möta samma materiella konkurrensregler oavsett om EU:s konkurrensregler eller svenska konkurrensregler är tillämpliga i det enskilda fallet. Den svenska lagstiftningen på konkurrensrättens område har sedan 1993 haft EU-rätten som förebild. Genom en anpassning till EU-rättens materiella konkurrensregler uppnås den fördelen att aktörer på den svenska marknaden inte behöver anpassa sig till olika konkurrensrättsliga regler beroende på om det är fråga om handel inom landet eller sådan som kan påverka handeln över gränserna (jfr prop. 1992/93:56 s. 19).

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringen ska träda i kraft den 1 februari 2023. Äldre föreskrifter ska gälla till utgången av maj 2023 för avtal som var i kraft den 1 februari 2023 och som vid den tidpunkten inte uppfyllde villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

Promemorians förslag: Lagändringen ska träda i kraft den 1 januari 2023. Äldre föreskrifter ska gälla till utgången av maj 2023 för avtal som var i kraft den 1 januari 2023 och som vid den tidpunkten inte uppfyllde villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har haft synpunkter på promemorians förslag.

Skälen för regeringens förslag: Som anføres ovan bör samma materiella bestämmelser tillämpas på konkurrensområdet oavsett om svenska konkurrensregler eller EU:s konkurrensregler är tillämpliga i det enskilda fallet. Härav följer att det också finns ett intresse att, så långt som är praktiskt möjligt, utforma ikraftträdande- och övergångsbestämmelser för de svenska konkurrensreglerna på samma sätt som unionsrätten. Kommissionens nya förordning trädde i kraft den 1 juni 2022.

Prop. 2022/23:21 Lagändringen bör träda i kraft så snart som möjligt därefter, vilket föreslås vara den 1 februari 2023.

I artikel 10 i den nya förordningen finns vissa övergångsbestämmelser. Bestämmelserna träffar avtal som var i kraft den 31 maj 2022 och som omfattas av gruppundantaget i förordning (EU) nr 330/2010, men som inte uppfyller villkoren för undantag enligt den nya förordningen. För dessa avtal innebär bestämmelserna att gruppundantaget gäller till utgången av maj 2023. Motsvarande ordning bör införas i den svenska gruppundantagslagen. Övergångsbestämmelserna bör utformas så att äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2023 för avtal som var i kraft den 1 februari 2023. Äldre föreskrifter bör dock inte gälla för avtal som vid den tidpunkten uppfyller villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna. Mot bakgrund av intresset av att samma materiella regler ska gälla på konkurrensrättens område bör några särskilda övergångsregler i övrigt inte införas för tiden därefter.

7 Konsekvenser

I denna promemoria föreslås en ändring i lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal. Ändringen syftar till att anpassa lagen till motsvarande EU-rättsliga bestämmelser.

Det finns ingen skyldighet att anpassa lagen till den nya förordningen, men genom anpassningen upprätthålls förutsägbarheten i konkurrensreglerna. Att inte genomföra ändringen skulle följaktligen leda till att samma fråga kan komma att bedömas olika beroende på om nationell konkurrensrätt eller EU:s konkurrensrätt är tillämplig i det enskilda fallet. Ett gruppundantag på nationell nivå som motsvarar det EU-rättsliga gruppundantaget får anses vara positivt för företagen som därigenom kan få lägre administrativa kostnader i förhållande till vad som skulle ha blivit fallet om den föreslagna ändringen inte genomfördes eller om något nationellt gruppundantag inte fanns.

Som nyss angetts innebär ändringsförslaget att samma materiella konkurrensregler fortsatt ska vara tillämpliga för företagens samarbeten, oavsett om nationella konkurrensregler eller EU:s konkurrensregler är tillämpliga i det enskilda fallet. Förslaget bedöms inte få några konsekvenser för företag, stat, regioner, kommuner eller hushållen.

Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

3 § I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) 2022/720 av den 10 maj 2022 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6, 7, 10 och 11. Dock ska uttrycket ”artikel 101.1 i fördraget” i artikel 1 b och *k samt uttrycket* ”artikel 101.1 i fördraget” i artikel 2.2 ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)”. Vidare ska hänvisningar i *förordningen till undantaget i punkt 1 i artikel 2.2–4 och till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.*

I paragrafen hänvisas till bestämmelserna i den nya förordningen. Hänvisningen innebär att de materiella bestämmelserna i förordningen ger ramen för vilka avtal eller andra förfaranden som omfattas av det gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal som föreskrivs i 1 och 2 §§. Reglerna i förordningen bör tolkas mot bakgrund av den praxis som utvecklas inom EU-rätten. Övervägandena finns i avsnitt 4.4.

I *första meningen* föreskrivs att förordningen gäller med undantag för artiklarna 2.1, 6, 7, 10 och 11. När det gäller artikel 2.1 följer det av 2 § i förening med 1 § att vertikala konkurrensbegränsande avtal som uppfyller villkoren i förordningen är undantagna från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i 2 kap. 1 § konkurrenslagen. Undantaget för artikel 6 innebär att bestämmelsen, om den situationen är för handen, att kommissionen eller en nationell konkurrensmyndighet med stöd av artikel 29 i förordning (EG) nr 1/2003 har återkallat gruppundantaget i ett enskilt fall inte påverkar lagens tillämpning. Undantaget för artikel 7 innebär att lagens tillämpning inte påverkas av om kommissionen i ett visst fall förklarar att förordningen inte ska tillämpas. Undantagen för artiklarna 10 och 11 innebär att förordningens bestämmelser om övergångsperiod och giltighetstid inte gäller för lagens tillämpning. Lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser behandlas nedan.

Av *andra meningen* följer att hänvisningar i förordningen till artikel 101.1 respektive artikel 101 i EUF-fördraget ersätts med 2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579). Sådana hänvisningar finns i artikel 1 b och k och i artikel 2.2. Artikel 1 k betecknades tidigare 1 h.

I *tredje meningen* anges att hänvisningar till undantaget i punkt 1 i artikel 2.2–4 och till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 § i denna lag. Hänvisningar till undantaget i artikel 2 finns i artiklarna 3–5, 8 och 9.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 2023.

2. Äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2023 för avtal som var i kraft den 1 februari 2023 och som vid den tidpunkten inte uppfyllde villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

Enligt *punkt 1* träder lagen i kraft den 1 februari 2023.

I *punkt 2* föreskrivs för avtal som var i kraft den 1 februari 2023 att äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2023 och som vid den tidpunkten inte uppfyllde villkoren för undantag enligt de nya föreskrifterna. För avtal som inte uppfyller villkoren för undantag enligt de nya, men väl de tidigare, bestämmelserna ges alltså en fyramånadersfrist för att anpassa avtalen till de nya villkoren för gruppundantag.

Övervägandena finns i avsnitt 5.

KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) 2022/720

av den 10 maj 2022

om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden

(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av rådets förordning nr 19/65/EEG av den 2 mars 1965 om tillämpning av fördragets artikel 85.3 på vissa grupper av avtal och samordnade förfaranden⁽¹⁾, särskilt artikel 1,

efter att ha offentliggjort ett utkast till denna förordning⁽²⁾,

efter samråd med den rådgivande kommittén för kartell- och monopolfrågor, och

av följande skäl:

- (1) Förordning nr 19/65/EEG ger kommissionen befogenhet att genom förordning tillämpa artikel 101.3 i fördraget på vissa grupper av vertikala avtal och motsvarande samordnade förfaranden som omfattas av artikel 101.1 i fördraget.
- (2) I kommissionens förordning (EU) nr 330/2010⁽³⁾ definieras en grupp av vertikala avtal som kommissionen har ansett normalt sett uppfylla villkoren i artikel 101.3 i fördraget. Erfarenheterna av tillämpningen av förordning (EU) nr 330/2010, som upphör att gälla den 31 maj 2022, har överlag varit positiva, vilket framgår av utvärderingen av den förordningen. Mot bakgrund av dessa erfarenheter och ny utveckling på marknaden, såsom e-handels tillväxt, samt nya eller mer utbredda typer av vertikala avtal är det lämpligt att anta en ny gruppundantagsförordning.
- (3) Den grupp av avtal som normalt sett kan anses uppfylla villkoren i artikel 101.3 i fördraget omfattar vertikala avtal om inköp eller försäljning av varor eller tjänster när dessa avtal ingås mellan icke konkurrerande företag, mellan vissa konkurrenter eller av vissa sammanslutningar av varudetaljister. Gruppen omfattar även vertikala avtal som innehåller kompletterande bestämmelser om överlåtelse eller användning av immateriella rättigheter. Begreppet "vertikala avtal" bör även anses omfatta motsvarande samordnade förfaranden.
- (4) För tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget genom förordning är det inte nödvändigt att fastställa vilka vertikala avtal som kan omfattas av artikel 101.1 i fördraget. Vid en individuell bedömning av avtal på grundval av artikel 101.1 i fördraget måste hänsyn tas till flera faktorer, särskilt marknadsstrukturen på leverans- och inköpsidan.
- (5) Den gruppundantagsförmån som fastställs genom denna förordning bör begränsas till vertikala avtal som med tillräcklig säkerhet kan antas uppfylla villkoren i artikel 101.3 i fördraget.
- (6) Vissa typer av vertikala avtal kan öka den ekonomiska effektiviteten inom en produktions- eller distributionskedja genom att möjliggöra bättre samordning mellan de deltagande företagen. Avtalen kan i synnerhet minska parternas transaktions- och distributionskostnader och optimera deras försäljnings- och investeringsnivåer.

⁽¹⁾ EGT 36, 6.3.1965.

⁽²⁾ EUT C 359, 7.9.2021, s. 1.

⁽³⁾ Kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden (EUT L 102, 23.4.2010, s. 1).

- (7) Sannolikheten för att sådana effektivitetsfrämjande verkningar uppväger de konkurrenshämmande verkningar som kan uppstå till följd av begränsningar i vertikala avtal beror på de avtalslutande företagens marknadsinflytande och, i synnerhet, på i vilken utsträckning dessa företag utsätts för konkurrens från andra leverantörer av varor eller tjänster som köparna betraktar som likvärdiga eller utbytbara med tanke på produkternas egenskaper, pris och avsedda användning.
- (8) Om den andel av den relevanta marknaden som innehas av vart och ett av de avtalslutande företagen inte överstiger 30 %, kan det presumeras att vertikala avtal som inte innehåller vissa typer av allvarliga konkurrensbegränsningar i allmänhet bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen samtidigt som konsumenterna tillförsäkras en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås.
- (9) Över marknadsandelströskeln på 30 % kan det inte presumeras att vertikala avtal som faller inom tillämpningsområdet för artikel 101.1 i fördraget vanligtvis ger upphov till objektiva fördelar av sådan art och omfattning att de kan kompensera för de nackdelar de skapar för konkurrensen. Samtidigt finns det ingen presumtion för att dessa vertikala avtal omfattas av artikel 101.1 i fördraget eller att de inte uppfyller villkoren i artikel 101.3 i fördraget.
- (10) Onlineplattformsekonomin spelar en allt viktigare roll i distributionen av varor och tjänster. Företag som är verksamma inom onlineplattformsekonomin gör det möjligt att bedriva verksamhet på nya sätt, varav vissa är svåra att kategorisera med begrepp som är förknippade med vertikala avtal i den traditionella ekonomin. Onlinebaserade förmedlingstjänster gör det framför allt möjligt för företag att erbjuda andra företag eller slutkonsumenter varor eller tjänster i syfte att underlätta inledandet av direkta transaktioner mellan företag eller mellan företag och slutkonsumenter. Avtal om tillhandahållande av onlinebaserade förmedlingstjänster är vertikala avtal och bör därför kunna omfattas av det gruppundantag som fastställs i denna förordning, förutsatt att de uppfyller de villkor som anges här.
- (11) Den definition av onlinebaserade förmedlingstjänster som används i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1150⁽⁴⁾ bör anpassas inom ramen för denna förordning. För att återspegla tillämpningsområdet för artikel 101 i fördraget bör den definition som används i denna förordning särskilt avse företag. Definitionen bör också omfatta onlinebaserade förmedlingstjänster som underlättar inledandet av direkta transaktioner mellan företag samt sådana som underlättar inledandet av direkta transaktioner mellan företag och slutkonsumenter.
- (12) Dubbel återförsäljning avser det scenario där en leverantör säljer varor eller tjänster inte bara i tidigare handelsled utan även i senare handelsled och därmed konkurrerar med sina oberoende återförsäljare. I det scenariot är, i avsaknad av särskilt allvarliga begränsningar och förutsatt att köparen inte konkurrerar med leverantören i tidigare handelsled, den potentiella negativa inverkan av det vertikala avtalet på konkurrensförhållandet mellan leverantör och köpare i senare handelsled mindre påtaglig än det vertikala avtalets potentiella positiva inverkan på konkurrensen i allmänhet i tidigare eller senare handelsled. Denna förordning bör därför undanta vertikala avtal som ingår i sådana scenarier med dubbel återförsäljning.
- (13) Informationsutbytet mellan en leverantör och en köpare kan bidra till vertikala avtals konkurrensfrämjande verkningar, särskilt när det gäller optimering av produktions- och distributionsprocesser. Vid dubbel återförsäljning kan dock utbytet av vissa typer av information ge upphov till horisontella farhågor. Därför bör denna förordning endast undanta informationsutbyte mellan en leverantör och en köpare i ett scenario med dubbel återförsäljning, där informationsutbytet är både direkt kopplat till genomförandet av det vertikala avtalet och nödvändigt för att förbättra produktionen eller distributionen av avtalsvarorna eller avtalstjänsterna.
- (14) Logiken bakom att undanta vertikala avtal i scenarier med dubbel återförsäljning gäller inte vertikala avtal som rör tillhandahållande av onlinebaserade förmedlingstjänster där leverantören av de onlinebaserade förmedlingstjänsterna också är ett konkurrerande företag på den relevanta marknaden för försäljning av de förmedlade varorna eller

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1150 av den 20 juni 2019 om främjande av rättvisa villkor och transparens för företagsanvändare av onlinebaserade förmedlingstjänster (EUT L 186, 11.7.2019, s. 57).

tjänsterna. Leverantörer av onlinebaserade förmedlingstjänster som har en sådan hybridfunktion kan ha förmåga och incitament att påverka resultatet av konkurrensen på den relevanta marknaden för försäljning av de förmedlade varorna eller tjänsterna. Därför bör denna förordning inte undanta sådana vertikala avtal.

- (15) Denna förordning bör inte undanta vertikala avtal innehållande begränsningar som sannolikt kommer att begränsa konkurrensen och skada konsumenterna, eller som inte är absolut nödvändiga för att uppnå de effektivitetsfrämjande verkningarna. I synnerhet bör gruppundantaget enligt denna förordning inte gälla för vertikala avtal som innehåller vissa typer av allvarliga konkurrensbegränsningar, såsom lägsta priser och fasta återförsäljningspriser samt vissa typer av områdesskydd, inbegripet förhindrande av effektiv användning av internet för försäljning eller vissa begränsningar av onlinemarknadsföring. Begränsningar av onlineförsäljning och onlinemarknadsföring bör därför omfattas av det gruppundantag som fastställs i denna förordning, under förutsättning att de inte direkt eller indirekt, ensamma eller i kombination med andra faktorer under parternas kontroll, syftar till att hindra köparen eller köparens kunder från att effektivt använda internet för att sälja avtalsvarorna eller avtalstjänsterna till vissa områden eller kunder, eller att förhindra användningen av en hel onlinemarknadsföringskanal, såsom prisjämförelsetjänster eller sökmotorreklam. Till exempel bör begränsningar av onlineförsäljning inte omfattas av det gruppundantag som fastställs i denna förordning, om deras syfte är att avsevärt minska den sammanlagda volymen av onlineförsäljning av avtalsvarorna eller avtalstjänsterna på den relevanta marknaden eller konsumenternas möjlighet att köpa avtalsvarorna eller avtalstjänsterna online. Vid klassificeringen av en begränsning som särskilt allvarlig i den mening som avses i artikel 4 e kan hänsyn tas till begränsningens innehåll och sammanhang, men klassificeringen bör inte vara beroende av marknadsspecifika omständigheter eller parternas individuella särdrag.
- (16) Denna förordning bör inte undanta begränsningar som inte med tillräcklig säkerhet kan antas uppfylla villkoren i artikel 101.3 i fördraget. Framför allt bör gruppundantaget förenas med vissa villkor för att säkerställa tillträde till och förebygga samordning på den relevanta marknaden. I detta syfte bör undantaget för konkurrensklausuler begränsas till klausuler som inte har en längre varaktighet än fem år. Avtalsbestämmelser som innebär att medlemmarna i ett selektivt distributionsystem är skyldiga att avstå från försäljning av särskilda konkurrerande leverantörers varumärken bör inte heller omfattas av denna förordning. Denna förordning bör inte omfatta paritetsklausuler i detaljhandelsledet som innebär att köpare av onlinebaserade förmedlingstjänster inte erbjuder, säljer eller återförsäljer varor eller tjänster till slutanvändare på gynnsammare villkor via konkurrerande onlinebaserade förmedlingstjänster.
- (17) Marknadsandelströskeln, det faktum att vissa vertikala avtal inte undantas, och de villkor som föreskrivs i denna förordning säkerställer vanligtvis att de avtal som omfattas av gruppundantaget inte ger de deltagande företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel beträffande en väsentlig del av varorna eller tjänsterna i fråga.
- (18) I kraft av artikel 29.1 i rådets förordning (EG) nr 1/2003⁽⁹⁾ kan kommissionen återkalla undantaget enligt denna förordning om den i ett visst fall konstaterar att ett avtal på vilket det gruppundantag som fastställs i denna förordning är tillämpligt ändå har verkningar som är oförenliga med artikel 101.3 i fördraget. En medlemsstats konkurrensmyndighet får återkalla undantaget enligt denna förordning om villkoren i artikel 29.2 i förordning (EG) nr 1/2003 är uppfyllda.
- (19) Om kommissionen eller en medlemsstats konkurrensmyndighet återkallar undantaget enligt denna förordning, har den bevisbördan för att det vertikala avtalet i fråga omfattas av artikel 101.1 i fördraget och att avtalet inte uppfyller minst ett av de fyra villkoren i artikel 101.3 i fördraget.
- (20) Särskilt viktigt för bedömningen av om undantaget enligt denna förordning bör återkallas enligt artikel 29 i förordning (EG) nr 1/2003 är de konkurrenshämmande verkningar som kan uppstå till följd av förekomsten av parallella nät av vertikala avtal som har liknande verkningar och som väsentligt begränsar tillträdet till eller konkurrensen på en relevant marknad. Sådana kumulativa verkningar kan i synnerhet uppstå när det gäller exklusiv distribution, exklusiv leverans, selektiv distribution, paritetsklausuler och konkurrensklausuler.

⁽⁹⁾ Rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (EGT L 1, 4.1.2003, s. 1).

- (21) För att förstärka övervakningen av parallella nät av vertikala avtal som har liknande konkurrenshämmande verkningar och som täcker mer än 50 % av en viss marknad, kan kommissionen genom förordning förklara att denna förordning inte är tillämplig på vertikala avtal som innehåller specifika begränsningar med avseende på den berörda marknaden, vilket innebär att artikel 101 i fördraget åter blir fullt ut tillämplig på sådana avtal.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Definitioner

1. I denna förordning gäller följande definitioner:
- a) *vertikalt avtal*: ett avtal eller samordnat förfarande mellan två eller flera företag som vart och ett, inom ramen för avtalet eller det samordnade förfarandet, är verksamt i olika led i produktions- eller distributionskedjan, och som avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av vissa varor eller tjänster.
 - b) *vertikal begränsning*: en konkurrensbegränsning i ett vertikalt avtal som omfattas av artikel 101.1 i fördraget.
 - c) *konkurrerande företag*: en faktisk eller potentiell konkurrent; *faktisk konkurrent*: ett företag som är verksamt på samma relevanta marknad; *potentiell konkurrent*: ett företag som, utan det vertikala avtalet, på realistiska grunder och inte endast som en rent teoretisk möjlighet på kort tid sannolikt skulle göra de nödvändiga ytterligare investeringarna eller ådra sig andra nödvändiga kostnader för att komma in på den relevanta marknaden.
 - d) *leverantör*: inbegriper ett företag som tillhandahåller onlinebaserade förmedlingstjänster.
 - e) *onlinebaserade förmedlingstjänster*: informationssamhällets tjänster i den mening som avses i artikel 1.1 b i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 ⁽⁹⁾ vilka gör det möjligt för företag att erbjuda varor eller tjänster
 - i) till andra företag, i syfte att underlätta inledandet av direkta transaktioner mellan dessa företag, eller
 - ii) till slutkonsumenter, i syfte att underlätta inledandet av direkta transaktioner mellan dessa företag och slutkonsumenter,oavsett om och var transaktionerna slutligen genomförs.
 - f) *konkurrensklausul*: varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder köparen att inte tillverka, köpa, sälja eller återförsälja varor eller tjänster som konkurrerar med avtalsvarorna eller avtalstjänsterna, eller varje direkt eller indirekt skyldighet för köparen att hos leverantören eller något annat företag som leverantören utsett göra mer än 80 % av sina totala inköp av avtalsvarorna eller avtalstjänsterna och av varor eller tjänster som på den relevanta marknaden är utbytbara med dessa, beräknat på grundval av värdet av eller, om det är gängse praxis inom branschen, volymen på köparens inköp under det föregående kalenderåret.
 - g) *selektivt distributionssystem*: ett distributionssystem där leverantören åtar sig att, antingen direkt eller indirekt, sälja avtalsvarorna eller avtalstjänsterna endast till återförsäljare som valts ut på grundval av särskilda kriterier och där dessa återförsäljare åtar sig att inte sälja dessa varor eller tjänster till icke auktoriserade återförsäljare inom det område som leverantören har förbehållit sig för att driva detta system.
 - h) *exklusivt distributionssystem*: ett distributionssystem där leverantören tilldelar ett område eller en kundgrupp exklusivt till sig själv eller till högst fem köpare och begränsar möjligheten för alla övriga köpare att aktivt sälja till det exklusiva området eller till den exklusiva kundgruppen.

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EUT L 241, 17.9.2015, s. 1).

- i) *immateriella rättigheter*: inbegriper rättigheter som åtnjuter industriellt rättsskydd, know-how, upphovsrätt och besläktade rättigheter.
 - j) *know-how*: ett paket icke patenterad praktisk information som är ett resultat av leverantörens erfarenhet och tester och som är hemlig, väsentlig och identifierad; *hemlig*: ifrågakarande know-how är inte allmänt känd eller lätt tillgänglig; *väsentlig*: ifrågakarande know-how är viktig och till nytta för köparen när det gäller användning, försäljning eller återförsäljning av avtalsvarorna eller avtalstjänsterna; *identifierad*: ifrågakarande know-how beskrivs tillräckligt utförligt för att det ska vara möjligt att kontrollera att den uppfyller hemlighets- och väsentlighetskriterierna.
 - k) *köpare*: inbegriper ett företag som enligt ett avtal som omfattas av artikel 101.1 i fördraget säljer varor eller tjänster för ett annat företags räkning.
 - l) *aktiv försäljning*: aktiv kundkontakt genom besök, brev, e-postmeddelanden, samtal eller andra former av direkt kommunikation eller genom riktad reklam och marknadsföring, offline eller online, till exempel genom tryckta eller digitala medier, inbegripet onlinemedier, prisjämförelsetjänster och sökmotorreklam med inriktning på kunder inom särskilda områden eller särskilda kundgrupper, drift av en webbplats med en toppdomän som motsvarar särskilda områden, eller tillhandahållande på en webbplats av språk som är allmänt använda inom särskilda områden men som skiljer sig från de språk som vanligen används inom det område där köparen är etablerad.
 - m) *passiv försäljning*: försäljning som svar på spontana förfrågningar från enskilda kunder, inklusive leverans av varor eller tjänster till kunden utan att försäljningen har inletts genom aktiv kundkontakt avseende en viss kund eller kundgrupp eller ett visst område, och inbegripet försäljning som är ett resultat av deltagande i offentlig upphandling eller svar på privata anbudsinfordringar.
2. I denna förordning ska begreppen *företag*, *leverantör* och *köpare* även omfatta dessa företags respektive anknutna företag.

Med *anknutna företag* avses följande:

- a) företag i vilka en avtalspart direkt eller indirekt
 - i) har befogenhet att utöva mer än hälften av rösträttigheterna, eller
 - ii) har rätt att utse mer än hälften av ledamöterna i styrelsen, direktionen eller organ som rättsligt företräder företaget, eller
 - iii) har rätt att leda företagets verksamhet, eller
- b) företag som direkt eller indirekt gentemot en avtalspart har de rättigheter eller befogenheter som anges i led a, eller
- c) företag i vilka ett företag som avses i led b direkt eller indirekt har de rättigheter eller befogenheter som anges i led a, eller
- d) företag i vilka en avtalspart tillsammans med ett eller flera av de företag som avses i led a, b eller c eller i vilka två eller flera av dessa företag gemensamt har de rättigheter eller befogenheter som anges i led a, eller
- e) företag i vilka de rättigheter eller befogenheter som anges i led a gemensamt innehas av
 - i) avtalsparter eller deras respektive anknutna företag som anges i leden a-d, eller
 - ii) en eller flera avtalsparter eller en eller flera av deras anknutna företag som anges i leden a-d, samt en eller flera tredje parter.

Artikel 2

Undantag

1. Enligt artikel 101.3 i fördraget och om inte något annat följer av denna förordning förklaras artikel 101.1 i fördraget icke tillämplig på vertikala avtal. Detta undantag ska gälla i den mån dessa avtal innehåller vertikala begränsningar.

2. Undantaget i punkt 1 ska tillämpas på vertikala avtal som ingås mellan en sammanslutning av företag och en enskild medlem, eller mellan en sådan sammanslutning och en enskild leverantör, endast om alla medlemmar av sammanslutningen är detaljister för varor och ingen enskild medlem i sammanslutningen, tillsammans med sina anknutna företag, har en sammanlagd årsomsättning som överstiger 50 miljoner euro. Vertikala avtal som ingås av sådana sammanslutningar ska omfattas av denna förordning utan att det påverkar tillämpningen av artikel 101 i fördraget i fråga om horisontella avtal som ingåtts mellan medlemmarna i sammanslutningen eller med avseende på beslut fattade av sammanslutningen.
3. Undantaget i punkt 1 ska tillämpas på vertikala avtal som innehåller bestämmelser om överlåtelse till köparen av immateriella rättigheter eller köparens användning av dessa, under förutsättning att dessa bestämmelser inte utgör avtalens primära syfte och att de direkt avser användning, försäljning eller återförsäljning av varor eller tjänster av köparen eller köparens kunder. Undantaget ska gälla på det villkoret att dessa bestämmelser, i förhållande till avtalsvarorna eller avtalstjänsterna, inte innehåller konkurrensbegränsningar som har samma syfte som vertikala begränsningar som inte är undantagna enligt denna förordning.
4. Undantaget i punkt 1 ska inte tillämpas på vertikala avtal som ingås mellan konkurrerande företag. Det ska dock tillämpas när konkurrerande företag ingår ett icke ömsesidigt vertikalt avtal och något av följande gäller:
- a) Leverantören är verksam i tidigare handelsled i egenskap av tillverkare, importör eller grossist och i senare handelsled i egenskap av importör, grossist eller återförsäljare av varor, medan köparen är importör, grossist eller detaljist i senare handelsled och inte ett konkurrerande företag i tidigare handelsled där köparen köper avtalsvarorna.
 - b) Leverantören tillhandahåller tjänster i flera handelsled, medan köparen tillhandahåller sina tjänster i detaljistledet och inte är ett konkurrerande företag i det handelsled där köparen köper avtalstjänsterna.
5. De undantag som anges i punkt 4 a och b gäller inte informationsutbyte mellan leverantören och köparen som antingen inte är direkt kopplat till genomförandet av det vertikala avtalet eller inte är nödvändigt för att förbättra produktionen eller distributionen av avtalsvarorna eller avtalstjänsterna, eller som inte uppfyller något av dessa två villkor.
6. De undantag som anges i punkt 4 a och b gäller inte vertikala avtal som rör tillhandahållande av onlinebaserade förmedlingstjänster där leverantören av de onlinebaserade förmedlingstjänsterna är ett konkurrerande företag på den relevanta marknaden för försäljning av de förmedlade varorna eller tjänsterna.
7. Denna förordning gäller inte vertikala avtal vars innehåll omfattas av någon annan gruppundantagsförordning, om inte annat föreskrivs i en sådan förordning.

Artikel 3

Marknadsandelströskel

1. Undantaget i artikel 2 ska gälla på det villkoret att leverantörens marknadsandel inte överstiger 30 % av den relevanta marknad där leverantören säljer avtalsvarorna eller avtalstjänsterna och att köparens marknadsandel inte överstiger 30 % av den relevanta marknad där köparen köper avtalsvarorna eller avtalstjänsterna.
2. Om ett företag inom ramen för ett flerpartsavtal köper avtalsvarorna eller avtalstjänsterna från ett företag som är part i avtalet och säljer avtalsvarorna eller avtalstjänsterna till ett annat företag som också är part i avtalet, måste vid tillämpningen av punkt 1 det första företagets marknadsandel iakttas den marknadsandelströskel som föreskrivs i den punkten både som köpare och som leverantör för att undantaget i artikel 2 ska gälla.

Artikel 4

Begränsningar som medför att gruppundantaget inte gäller – särskilt allvarliga begränsningar

Undantaget i artikel 2 ska inte tillämpas på vertikala avtal som direkt eller indirekt, ensamt eller i kombination med andra faktorer under parternas kontroll, har följande syfte:

- a) Begränsning av köparens möjligheter att bestämma försäljningspriset, utan att det påverkar leverantörens möjlighet att fastställa ett högsta försäljningspris eller att rekommendera ett försäljningspris, förutsatt att dessa inte som en följd av påtryckningar eller incitament från någon av parterna får karaktären av ett fast eller lägsta försäljningspris.
- b) I de fall då leverantören driver ett exklusivt distributionssystem, begränsning av det område inom vilket, eller av de kunder till vilka ensamåterförsäljaren aktivt eller passivt får sälja avtalsvarorna eller avtalstjänsterna, med undantag av följande:
 - i) Begränsning av ensamåterförsäljarens och ensamåterförsäljarens direkta kunders aktiva försäljning till ett område eller till en kundgrupp som är förbehållen leverantören eller som leverantören exklusivt tilldelat högst fem andra ensamåterförsäljare.
 - ii) Begränsning av ensamåterförsäljarens och ensamåterförsäljarens kunders aktiva eller passiva försäljning till icke auktoriserade återförsäljare lokaliserade i ett område där leverantören driver ett selektivt distributionssystem för avtalsvarorna eller avtalstjänsterna.
 - iii) Begränsning som avser ensamåterförsäljarens etableringsställe.
 - iv) Begränsning av en ensamåterförsäljarens aktiva eller passiva försäljning till slutanvändare, om ensamåterförsäljaren bedriver verksamhet i grossistledet.
 - v) Begränsning av ensamåterförsäljarens möjligheter att aktivt eller passivt sälja komponenter som levereras i syfte att införlivas, till kunder som skulle använda dem för att tillverka samma slags varor som de som är producerade av leverantören.
- c) I de fall där leverantören driver ett selektivt distributionssystem:
 - i) Begränsning av det område inom vilket, eller av de kunder till vilka medlemmarna i det selektiva distributionssystemet aktivt eller passivt får sälja avtalsvarorna eller avtalstjänsterna, med undantag av följande:
 1. begränsning av aktiv försäljning av medlemmarna i det selektiva distributionssystemet och deras direkta kunder inom ett område eller till en kundgrupp som är förbehållen leverantören eller som leverantören exklusivt tilldelat högst fem andra ensamåterförsäljare,
 2. begränsning av aktiv eller passiv försäljning av medlemmarna i det selektiva distributionssystemet och deras kunder till icke auktoriserade återförsäljare som är lokaliserade i det område där det selektiva distributionssystemet drivs,
 3. begränsning som avser etableringsstället för medlemmarna i det selektiva distributionssystemet,
 4. begränsning av aktiv eller passiv försäljning till slutanvändare av medlemmar i ett selektivt distributionssystem som driver verksamhet i grossistledet,
 5. begränsning av möjligheten att aktivt eller passivt sälja komponenter som levereras i syfte att införlivas, till kunder som skulle använda dem för att tillverka samma slags varor som de som är producerade av leverantören.
 - ii) Begränsning av korsvisa leveranser mellan medlemmarna i det selektiva distributionssystem som är verksamma i samma eller olika handelsled.
 - iii) Begränsning av aktiv eller passiv försäljning till slutanvändare av medlemmar i det selektiva distributionssystem som är verksamma i detaljhandelsledet, utan att det påverkar punkterna c i 1 och c i 3.

- d) I de fall där leverantören varken driver ett exklusivt eller selektivt distributionssystem, begränsning av det område inom vilket, eller av de kunder till vilka en köpare aktivt eller passivt får sälja avtalsvarorna eller avtalstjänsterna, med undantag av följande:
- i) Begränsning av köparens och köparens direkta kunders aktiva försäljning inom ett område eller till en kundgrupp som är förbehållen leverantören eller som leverantören exklusivt tilldelat högst fem ensamåterförsäljare.
 - ii) Begränsning av köparens och köparens kunders aktiva eller passiva försäljning till icke auktoriserade återförsäljare lokaliserade i ett område där leverantören driver ett selektivt distributionssystem för avtalsvarorna eller avtalstjänsterna.
 - iii) Begränsning som avser köparens etableringsställe.
 - iv) Begränsning av köparens aktiva eller passiva försäljning till slutanvändare, om köparen driver verksamhet i grossistledet.
 - v) Begränsning av köparens möjlighet att aktivt eller passivt sälja komponenter som levereras i syfte att införlivas, till kunder som skulle använda dem för att tillverka samma slags varor som de som är producerade av leverantören.
- e) Förhindrande av att köparen eller köparens kunder effektivt använder internet för att sälja avtalsvarorna eller avtalstjänsterna, då det begränsar det område inom vilket, eller de kunder till vilka avtalsvarorna eller avtalstjänsterna får säljas i den mening som avses i led b, c eller d, utan att det påverkar möjligheten att ålägga köparen
- i) andra begränsningar av onlineförsäljning, eller
 - ii) begränsningar av onlinemarknadsföring som inte syftar till att förhindra användning av en hel onlinemarknadsföringskanal.
- f) Begränsning som avtalats mellan en leverantör av komponenter och en köpare som införlivar komponenterna och som hindrar leverantören från att sälja dessa komponenter som reservdelar till slutanvändare eller till reparatörer, grossister eller andra tjänsteleverantörer som av köparen inte fått i uppdrag att reparera eller underhålla köparens varor.

Artikel 5

Uteslutna begränsningar

1. Undantaget i artikel 2 ska inte tillämpas på följande skyldigheter i vertikala avtal:
 - a) Varje direkt eller indirekt konkurrensklausul vars varaktighet är obegränsad eller överstiger fem år.
 - b) Varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder köparen att efter det att avtalet löpt ut inte tillverka, köpa, sälja eller återförsälja varor eller tjänster.
 - c) Varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder medlemmarna i ett selektivt distributionssystem att inte sälja vissa konkurrerande leverantörers varumärken.
 - d) Varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder en köpare av onlinebaserade förmedlingstjänster att inte erbjuda, sälja eller återförsälja varor eller tjänster till slutanvändare på gynnsammare villkor via konkurrerande onlinebaserade förmedlingstjänster.
2. Med avvikelse från punkt 1 a ska tidsgränsen på fem år inte gälla om köparen säljer avtalsvarorna eller avtalstjänsterna från lokaler och mark som ägs av leverantören eller som leverantören hyr av en tredje man som inte har någon anknytning till köparen, under förutsättning att konkurrensklausulens varaktighet inte är längre än den period under vilken köparen besitter lokalerna och marken.
3. Med avvikelse från punkt 1 b ska undantaget i artikel 2 tillämpas på varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder köparen att efter det att avtalet löpt ut inte tillverka, köpa, sälja eller återförsälja varor eller tjänster, om samtliga följande villkor är uppfyllda:
 - a) Skyldigheten avser varor eller tjänster som konkurrerar med avtalsvarorna eller avtalstjänsterna.

- b) Skyldigheten är begränsad till de lokaler och den mark varifrån köparen har bedrivit verksamhet under avtalsperioden.
- c) Skyldigheten är oundgänglig för att skydda know-how som leverantören har överfört till köparen.
- d) Skyldigheten är begränsad till en period på ett år efter det att avtalet löpt ut.

Punkt 1 b ska inte påverka möjligheten att uppställa en icke tidsbegränsad begränsning av användning och utlämnande av know-how som ännu inte har blivit tillgänglig för allmänheten.

Artikel 6

Återkallelse i enskilda fall

1. Kommissionen får återkalla rätten att omfattas av denna förordning i enlighet med artikel 29.1 i förordning (EG) nr 1/2003 om den i ett visst fall konstaterar att ett vertikalt avtal som omfattas av undantaget i artikel 2 i denna förordning ändå har verkningar som är oförenliga med artikel 101.3 i fördraget. Sådana verkningar kan exempelvis uppstå om den relevanta marknaden för tillhandahållande av onlinebaserade förmedlingstjänster är starkt koncentrerad och konkurrensen mellan leverantörerna av sådana tjänster begränsas av den kumulativa verkan av parallella nätverk av liknande avtal som begränsar möjligheten för köparna av onlinebaserade förmedlingstjänster att erbjuda, sälja eller återförsälja varor eller tjänster till slutanvändare på förmånligare villkor genom sina direktförsäljningskanaler.

2. En medlemsstats konkurrensmyndighet får återkalla rätten att omfattas av denna förordning om villkoren i artikel 29.2 i förordning (EG) nr 1/2003 är uppfyllda.

Artikel 7

Icke-tillämpning av denna förordning

Om parallella nät av liknande vertikala begränsningar omfattar mer än 50 % av en relevant marknad, får kommissionen enligt artikel 1 a i förordning nr 19/65/EEG genom förordning förklara att den här förordningen inte ska tillämpas på vertikala avtal som innehåller särskilda begränsningar avseende den marknaden.

Artikel 8

Tillämpning av marknadsandelströskeln

Vid tillämpningen av de marknadsandelströsklar som anges i artikel 3 ska följande regler gälla:

- a) Leverantörens marknadsandel ska beräknas på grundval av uppgifter om försäljningsvärdet på marknaden och köparens marknadsandel ska beräknas på grundval av uppgifter om inköpsvärdet på marknaden. Om inga uppgifter om försäljningsvärdet på marknaden eller inköpsvärdet på marknaden finns tillgängliga, kan uppskattningar som grundar sig på annan tillförlitlig marknadsinformation, exempelvis försäljningsvolymerna och inköpsvolymerna på marknaden, användas för att fastställa det berörda företagets marknadsandel.
- b) Marknadsandelarna ska beräknas på grundval av uppgifter avseende det föregående kalenderåret.
- c) Leverantörens marknadsandel ska omfatta all varor och tjänster som levererats till vertikalt integrerade återförsäljare för försäljning.
- d) Om en marknadsandel inledningsvis inte överstiger 30 % men senare överskrider denna nivå, ska undantaget i artikel 2 fortsätta att tillämpas under en period av två på varandra följande kalenderår efter det år då tröskelvärdet på 30 % först överskreds.
- e) Marknadsandelarna för de företag som avses i artikel 1.2 andra stycket led e ska fördelas lika mellan de företag som har de rättigheter eller befogenheter som anges i artikel 1.2 andra stycket led a.

Artikel 9

Tillämpning av omsättningströskeln

1. Vid beräkningen av den sammanlagda årsomsättningen enligt artikel 2.2 ska den omsättning som den berörda avtalsparten i det vertikala avtalet och anknutna företag uppnått under det föregående räkenskapsåret avseende samtliga varor och tjänster, exklusive alla skatter och andra avgifter, läggas samman. Därvid ska bortses från försäljning mellan parten i det vertikala avtalet och anknutna företag eller mellan de anknutna företagen.
2. Undantaget i artikel 2 ska fortsätta att tillämpas om tröskelvärdet för den sammanlagda årsomsättningen under en period av två på varandra följande räkenskapsår överskrids med högst 10 %.

Artikel 10

Övergångsperiod

Förbudet i artikel 101.1 i fördraget ska inte gälla under perioden från och med den 1 juni 2022 till och med den 31 maj 2023 i fråga om avtal som redan är i kraft den 31 maj 2022 och som inte uppfyller de villkor för undantag som anges i denna förordning men som den 31 maj 2022 uppfyller de villkor för undantag som anges i förordning (EU) nr 330/2010.

Artikel 11

Giltighetstid

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2022.

Den upphör att gälla den 31 maj 2034.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 10 maj 2022.

På kommissionens vägnar
Ursula VON DER LEYEN
Ordförande

Sammanfattning av promemorian ändrade konkurrensregler för vertikala avtal

Prop. 2022/23:21
Bilaga 2

I promemorian lämnas förslag till EU-rättsliga anpassningar av vissa svenska regler som gäller samarbeten mellan företag i olika handelsled, t.ex. mellan en tillverkare och en detaljist, s.k. vertikala avtal. Förslaget innebär att lagen om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal anpassas till en ny EU-förordning, som föreslås ersätta förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden när den löper ut den 31 maj 2022. Anpassningens syfte är att samma materiella regler ska gälla för bedömningen av konkurrensbegränsande vertikala avtal, oavsett om svensk eller EU:s konkurrensrätt är tillämplig i det enskilda fallet.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 330/2010 av den 20 april 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktions sätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6, 9 och 10. Dock ska i artikel 1 b och h ”artikel 101.1 i fördraget” och i artikel 2.2 ”artikel 101 i fördraget” ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)”. Vidare ska hänvisningar till undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.

Föreslagen lydelse

3 §²

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) XX om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktions sätt på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6, 9 och 10. Dock ska i artikel 1 b och j ”artikel 101.1 i fördraget” och i artikel 2.2 ”artikel 101 i fördraget” ersättas med ”2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579)”. Vidare ska hänvisningar i förordningen till undantaget i punkt 1 i artikel 2.2–5 och undantaget i artikel 2 avse 2 § i förening med 1 §.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Äldre föreskrifter gäller till utgången av maj 2023 för avtal som var i kraft den 1 januari 2023 och som vid den tidpunkten inte uppfyllde villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 2022/23:21
Bilaga 4

Följande remissinstanser har yttrat sig över promemorian: Svea hovrätt (Patent- och marknadsöverdomstolen), Stockholms tingsrätt (Patent- och marknadsdomstolen), Konkurrensverket och Svenskt Näringsliv.

Följande remissinstanser har inte yttrat sig över promemorian: DLF, Företagarna och Livsmedelshandlareförbundet.

Näringsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 november 2022

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Busch, Billström, Svantesson, Ankarberg Johansson, Edholm, J Pehrson, Waltersson Grönvall, Jonson, Strömmer, Roswall, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottner, M Persson, Wykman, Malmer Stenegard, Kullgren, Liljestrand, Brandberg, Bohlin, Carlson

Föredragande: statsrådet Busch

Regeringen beslutar proposition Ändrade konkurrensregler för vertikala avtal